

НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ В СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

Паспорти наукових спеціальностей

У країнах Заходу поширені наукові й навчальні спеціальності «Державне управління», «Державна політика», «Аналіз державної політики», за якими готують магістрів і захищають докторські дисертації (PhD).

В Україні ВАКом унормовано лише одну відповідну галузь науки – «Державне управління», яка складається з чотирьох спеціальностей. Серед них можна виділити дві спеціальності, паспорти яких відповідають галузі досліджень державної політики, – «теорія та історія державного управління» і «механізми державного управління». Нижче подано паспорти цих спеціальностей.

ПАСПОРТ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

25.00.01 – теорія та історія державного управління (нова редакція)¹

I. Формула спеціальності:

Змістом спеціальності є дослідження теоретико-методологічних засад державного управління як цілеспрямованого впливу держави на стан і розвиток суспільних процесів і відносин з метою досягнення цілей і реалізації функцій держави через діяльність органів державної влади та в межах визначених законом повноважень органів місцевого самоврядування, демократизації державотворчих процесів і оптимізації систем державного управління, дослідження соціальних та історичних джерел їх виникнення, закономірностей і тенденцій розвитку.

II. Напрями досліджень:

1. Сутність і зміст, основні категорії, поняття, методологія та принципи державного управління.
2. Держава та влада як суспільні феномени; основні принципи й особливості державотворення; державне управління як система суспільних відносин; політичний і адміністративний аспекти державного управління.
3. Закономірності, особливості, тенденції й основні чинники розвитку державотворення та державного управління.
4. Доктрини, концепції, теорії державного управління, світові тенденції їх розвитку та порівняльний аналіз.
5. Еволюція теорії, філософії та методології державного управління; соціальні, економічні, культурні, історичні й інші джерела виникнення державного управління.
6. Державне управління як система; аналіз і синтез, методи дослідження, типологія систем державного управління, їх моделювання й оптимізація.
7. Національні традиції та вітчизняний досвід розбудови системи державного управління.

¹ (Затверджено постановою президії ВАК України від 18 січня 2007 р. № 41-06/1)

8. Політика й державне управління; взаємовідносини держави та суспільства, державної влади з політичними партіями, об'єднаннями й організаціями громадян; аналіз державної політики.
9. Конституційно-правові засади державного управління, його цілі, завдання, функції.
10. Співвідношення та взаємодія гілок державної влади; реалізація державної влади в системах управління та місцевого самоврядування усіх рівнів; функціональний, галузевий, регіональний та інші аспекти державного управління.
11. Форми та методи державного управління, їх класифікація.
12. Стил ь державно-управлінської діяльності; вплив на нього зовнішніх і внутрішніх чинників.
13. Реформування державного управління; аналіз і адаптація зарубіжного досвіду.

ІІІ. Галузь, з якої присуджуються наукові ступені: державне управління

ПАСПОРТ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

25.00.02 – механізми державного управління (нова редакція)¹

I. Формула спеціальності:

Змістом спеціальності є теоретико-методологічне обґрунтування механізмів державного управління, адміністративно-організаційних напрямів державотворення, функцій, структури, повноважень та особливостей органів державної влади усіх рівнів.

ІІ. Напрями досліджень:

1. Теоретико-методологічні засади розроблення та функціонування механізмів державного управління: категорії, закономірності, принципи, методи, концепції, моделі, системи, класифікація.
2. Цілі, завдання, функції держави, стратегії її розвитку як чинники формування та функціонування механізмів державного управління.
3. Організаційний, правовий, ресурсний і інші види механізмів державного управління.
4. Формування та реалізація державної політики у сферах державного, регіонального та галузевого управління й інших сферах суспільного життя.
5. Цільові, функціональні, організаційні й інші складові механізмів державного управління на центральному, регіональному, галузевому рівнях, у різних сферах суспільного життя.
6. Інституціональні, економічні, соціальні, історичні й інші засади адміністративно-територіального устрою держави та регіонів.

¹ (Затверджено постановою президії ВАК України від 14 грудня 2006 р. № 46-06/11)

7. Державне регулювання розвитку країни, регіону, галузі; програми та механізми їх реалізації.
8. Закономірності, принципи, концепції, моделі та тенденції розвитку державного управління на регіональному рівні.
9. Співробітництво у сфері міждержавного регіонального управління, адаптація міжнародних, зокрема європейських, норм і стандартів.
10. Система та структура центральних і місцевих органів державної влади та їх апаратів, їх класифікація.
11. Органи державної влади та їх статус: цілі, завдання, функції, структури, організаційні відносини, їх удосконалення.
12. Стратегічне управління, планування та цільове програмування в діяльності органів державної влади.
13. Державні послуги: сутність, категорії, класифікація, стандартизація, ресурсне забезпечення.
14. Результативність і ефективність функціонування суб'єктів і механізмів державного управління.
15. Моніторинг і контроль у системі державного управління; його види, методи, технології.
16. Державне управління на засадах сучасних моделей якості діяльності; адміністративний аудит у державному управлінні.
17. Механізми державного регулювання окремих галузей і сфер суспільного життя та їх удосконалення.
18. Управління та регулювання діяльності органів і установ державної влади: аналіз, моделювання й оптимізація.
19. Взаємовідносини та взаємодія з громадськістю в системі державного управління.
20. Інформаційні технології й інформаційне забезпечення в системах державного управління.

III. Галузь, з якої присуджуються наукові ступені:

державне управління

КОРОТКА АНОТАЦІЯ ДИСЕРТАЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

За спеціальностями підготовлено й захищено декілька дисертацій, які можна віднести до сфери державної політики.

2000 р. у спеціалізованій вченій раді Д 26.810.01 Української Академії державного управління при Президентові України захищена дисертація **О.Кучеренка** на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління на тему: «*Державна політика: теоретико-методологічні засади дослідження процесу формування та здійснення*»: Дис. канд. наук з держ. упр. – К., 2000. – 199 с.

2003 р. у спеціалізованій вченій раді Д 26.810.01 Національної академії державного управління при Президентові України захищена дисертація **В.Юрчишина** на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного уп-

равління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління на тему: «*Стабілізаційна політика в Україні в епоху глобалізації*»: Дис. докт. наук з держ. упр. – К., 2003. – 450 с.

У дисертації здійснено системний аналіз становлення стабілізаційної політики в Україні, впливу світових глобалізаційних процесів на українське макроекономічне середовище, визначено напрями та механізми державного управління, спрямовані на утвердження стабілізаційних процесів та формування політики розвитку.

Комплексно проаналізовано стан і динаміку розвитку макроекономічного середовища в Україні, визначені якісні та структурні зміни, які сприяють економічному зростанню. На основі аналізу світового досвіду й уроків валютно-фінансових криз розвинуто концептуальні засади реалізації монетарної та валютної політики як базових складників стабілізаційної політики. Визначено роль і місце потоків капіталів як стабілізаційних чинників, а також їх вплив на поширення приватизаційних процесів та формування експортного потенціалу країни.

Там обґрунтовано пріоритетні завдання державної політики щодо вдосконалення механізмів, інструментів та заходів сприяння зростанню й розвитку, прискорення трансформаційних перетворень, результатом чого стане тривале економічне зростання та стійке підвищення добробуту населення.

12 лютого 2004 р. у спеціалізованій вченій раді Д 26.810.01 Національної академії державного управління при Президентові України захищена дисертація **В.Тертички** на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління на тему: «*Державна політика: аналіз і впровадження в Україні*»: Дис. докт. наук з держ. упр. – К., 2004. – 450 с.

У дисертації систематизовано наукову парадигму аналізу державної політики, обґрунтовано доцільність виділення її в окремий перспективний напрям наукового дослідження, розкрито зміст, принципи й методологію аналізу політики в Україні. Змістові та структурно-функціональні особливості державної політики розглядаються в контексті загального аналітичного процесу, що містить основні його елементи й етапи, а також принципи та схеми класифікації аналізу за основними напрямками державної політики. Систематизовано й охарактеризовано систему державного управління як владного механізму впровадження політики та виокремлено шкалу інструментів, що є специфічними для цього засобами державної політики. Проаналізовано соціально-економічне та політичне оцінювання державної політики як раціональний і ефективний ресурс вироблення і впровадження державної політики в контексті демократичних перспектив суспільного розвитку України.

18 листопада 2004 р. у спеціалізованій вченій раді К 08.866.01 у Дніпропетровському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президентові України захищена дисертація **Т.Брус** на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління на тему: «*Аналіз державної політики: теоретико-історичні засади*»: Дис. канд. наук з держ. упр. – Дніпропетровськ, 2004. – 192 с.

У дисертації розглянуто проблеми тлумачення поняття «аналіз державної політики», а також його внесення в науковий обіг. Проаналізовано су-

часний стан розроблення теми дисертаційного дослідження, обґрунтовано методологію дослідження. Розкриті основні етапи та особливості процесу становлення й розвитку аналізу державної політики як сфери наукового пізнання і галузі професійної діяльності в контексті історичного розвитку суспільства й політичної думки. З'ясовано основні соціокультурні передумови формування аналізу державної політики, зокрема: демократизація суспільства, формування громадянського суспільства, розподіл влади на законодавчу, виконавчу та судову, розвиток правової держави тощо.

З огляду на досвід державного управління Канади, США та Великої Британії зроблено висновок, що впровадження методів аналізу державної політики в Україні слугуватиме дійовим механізмом всебічного реформування політичної, правової й інших систем суспільства. Проаналізовано головні перешкоди на шляху впровадження аналізу державної політики в урядову практику й запропоновано рекомендації та пропозиції щодо їх подолання.

8 листопада 2005 р. у спеціалізованій вченій раді К 08.866.01 у Дніпропетровському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президентові України захищена дисертація **В.М.Дрешпака** на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління на тему: «Концептуальні чинники формування державної політики України у сфері засобів масової інформації»: Автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01 / В.М. Дрешпак; Дніпропетр. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. — Д., 2005. — 20 с.

У дисертації визначено концептуальні чинники формування державної політики України у сфері засобів масової інформації, які мають забезпечити вироблення ефективної політики на принципах демократії, верховенства закону і конституційних прав громадян. Визначені основні поняття, що сприятимуть удосконаленню понятійно-категоріального апарату даної державної політики. Досліджено зовнішні чинники формування цієї державної політики, вітчизняний історичний досвід та зарубіжну практику. Визначено внутрішні чинники формування державної політики: проблеми, цілі, ресурси, інструменти, способи впровадження. Описано модель державної політики у сфері ЗМІ та сформульовано основні принципи вироблення концептуальних засад цієї державної політики.

5 січня 2006 р. у спеціалізованій вченій раді К 08.866.01 у Дніпропетровському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президентові України захищена дисертація **О.В.Антонової** на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління на тему: «Середовище вироблення державної політики (теоретико-методологічні аспекти)»: Автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01 / О.В. Антонова; Дніпропетр. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. — Д., 2005. — 20 с.

У дисертації розглянуто проблеми впливу фактору середовища в процесі вироблення державної політики. Проаналізовано сучасний стан розробки теми дисертаційного дослідження, обґрунтовано використання визначеної методології. Розкрито основні науково-теоретичні підходи до ідентифікації впливів під час взаємодії суб'єктів вироблення державної політики. Визна-

чено функції та основні інструменти структурування впливів середовища. Розроблено дескриптивну модель середовища вироблення державної політики. Проаналізовано особливості застосування даної моделі в країнах розвинутої демократії та в Україні.

У червні 2007 р. у спеціалізованій вченій раді К 08.866.01 у Дніпропетровському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президентові України захищена **дисертація О.В.Тинкован** на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління на тему: «Неурядові організації як суб'єкти вироблення державної політики»: Дис.... канд. наук з держ. управління: 25.00.01 / О. В. Тинкован; Дніпропетровський регіональний ін-т держ. управління Національної академії держ. управління при Президентові України. – Дніпропетровськ, 2007. – 213 с.

Розглянуто проблеми створення та функціонування неурядових організацій як суб'єктів формування державної політики. Проаналізовано діяльність неурядових організацій, що досліджують суспільно значущі проблеми. До наукового обігу введено поняття «неурядова дослідна організація» (НУДО). Розглянуто основні етапи та особливості процесу становлення та розвитку неурядових дослідних організацій як суб'єктів формування державної політики у контексті історичного розвитку суспільства.

З урахуванням досвіду західних країн встановлено, що впровадження практики залучення неурядових дослідних організацій до процесу формування державної політики в Україні є дієвим механізмом підвищення результативності державного управління. Проаналізовано основні проблеми створення потужної мережі неурядових дослідних організацій та їх залучення до формування державної політики, наведено рекомендації щодо подолання виявлених труднощів

19 грудня 2007 р. у спеціалізованій вченій раді Д 26.810.01 Національної академії державного управління при Президентові України захищена **дисертація В.О.Купрія** на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління на тему: «Організації громадянського суспільства як суб'єкти вироблення державної політики»: Дис.... канд. наук з держ. управління: 25.00.01 / В. О. Купрій; Національна академія держ. управління при Президентові України. – К., 2007. – 213 с.

У дисертації досліджено теоретико-методологічних засади демократизації процесу вироблення державної політики, роль організацій громадянського суспільства як суб'єктів вироблення державної політики.

Здійснено аналіз теоретико-методологічних підходів до вивчення процесу вироблення державної політики та місця в ньому організацій громадянського суспільства; охарактеризовано ключові ознаки, специфіку організацій громадянського суспільства як соціально-політичних інститутів, їх потенціал щодо участі у процесі вироблення державної політики; розкрито зміст та характер участі організацій громадянського суспільства в процесі вироблення державної політики; проаналізовано європейську практику залучення інституцій громадянського суспільства до вироблення державної політики; запропоновано підходи до демократизації процесу прийняття рішень органами державної влади в Україні в процесі вироблення державної політики.